

John Michael Greer - Collapse Now and Avoid the Rush: The Best of The Archdruid Report

Autor: Frank Kaminski

Collapse Now and Avoid the Rush: The Best of The Archdruid Report
John Michael Greer
234 s. Founders House Publishing – únor 2015.

Stejně jako další z celé řady knih Johna Michaela Greera o zániku průmyslové civilizace i tento počín ve svém autorovi odhaluje nesmírně nadaného průvodce budoucností, již se drtivá většina z nás odmítá zabývat byť třeba jen v myšlenkách. Pětadvacet v ní obsažených krátkých textů se původně objevilo na někdejším Greerově blogu *The Archdruid Report*, který byl ve své době pro značnou část ekologicky uvědomělé veřejnosti opravdovou institucí. Jeho autor si vytknul za cíl obírat se naší současnou krizí prostřednictvím pravidelných příspěvků – většinou esejí, čas od času také kratšími povídkami, později Greerem rozpracovanými v románovém rozsahu – bez výjimky brilantních, neotřelých, překrásně napsaných a svým rozsahem i rozmanitostí v podstatě nezařaditelných. Těžko dokáží posoudit, zda sbírka skutečně splňuje příslib svého podtitulu (To nejlepší z *The Archdruid Report*), jelikož jsem velký fanoušek všeho, co Greer napsal. Rozhodně se ovšem jedná o velice užitečný výtah mnohého z těch nejlepších Greerových krátkých textů.

Greer začal psát *The Archdruid Report* v roce 2006, tedy přesně v čase, kdy průmyslová společnost dospěla na zásadní křižovatku v podobě vrcholu globální konvenční produkce ropy (tzv. ropného zlomu – pozn. DP). Po mnoha letech studia procesu úpadku minulých civilizací, které také „přestřelily“ při využívání svých zdrojů, dospěl Greer k závěru, že se v následujících generacích na něco podobného musíme připravit také my.

Greer při psaní blogu čerpal ze svého studia, poznatků z druidské praxe i zkušeností s udržitelným žitím a vhodnými technologiemi, jak se připravit na nesnáze cesty před námi. Blog se stal v jistých kruzích senzací a každý měsíc jej navštěvovaly statisíce čtenářů z celého světa. Dal také vzniknout více než tuctu knižních publikací. Po jedenácti ohromně plodných letech se však Greer rozhodl udělat za svým blogováním tečku. Dospěl k závěru, že o základních parametrech naší svízelné situace už řekl vše, co měl na srdci. Pustil se do nového, duchovněji zaměřeného projektu *Ecosophia*.

Celou vysoce eklektickou sbírkou se jako červená nit vine snaha nalézt odpověď na zásadní otázku, proč my – obyvatelé **moderního** vyspělého světa – kolektivně věříme o naší realitě právě věcem, jimž věříme. Kolem nás dochází k hroucení ekosystémů i úpadku civilizace, přičemž jsme zodpovědní za obé, přesto se však nechováme adekvátně k vážnosti krize. Byť jsme součástí přírodního světa, vnímáme jej jako něco od nás odděleného. A pro naše neudržitelné chování jsme si vypracovali záplavu nesmyslných racionalizací. Greer čtenáře opakovaně vyzývá, aby si připustil, že lidé nejsou tak chytří, jak si rádi představují – lépe než myšlení nám jdou emoce. Proto se s chutí upínáme k emocionálně silným příběhům, spíše než logice nebo důkazům, abychom vtiskli svému světu řád, a tak obecně činíme rozhodnutí na základě emocí, pro něž až *ex post* hledáme logická odůvodnění.

Podle Greera tak lze mnohé znepokojivé aspekty moderního **amerického života** připsat na vrub tomu, že svět se odmítá chovat tak, jak by naše příběhy velely. Ústřední narativ naší kultury – ten o pokroku – stojí v přímém rozporu s všude kolem nás se množícími známkami úpadku, na což lidé reagují stále iracionálněji. Podle autora to může třeba za rostoucí oblibu spikleneckých teorií o zatajování léku na rakovinu v čase nebyvalého zhoršování stavu zdraví americké veřejnosti. „Měli bychom být stále zdravější, ale nejsme, a tak se hledá obětní beránek, který by rostoucí propast mezi upřednostňovaným narativem a skutečností nějak vysvětlil,“ píše.

V nejedné eseji nás potom vyzývá, abychom podrobili kritickému zkoumání – a v případě nutnosti je úplně opustili – právě ty příběhy, jež jsou každému z nás nejdražší. V eseji „Knowing Only One Story“ (Znát jen jeden příběh) Greer vysvětluje, jak nevhodná je posedlost naší kultury pokrokem pro natolik složitý systém, jakým je náš vesmír, vzpírající se zjednodušujícím vysvětlením. Doporučuje proto, abychom se inspirovali mnohočetnými narativy tradičních kultur, jelikož hojnost příběhů coby podnětů k myšlení znamená, že lidé v těchto kulturách dokáží ve svých narativech nalézt smysl, ať už jim složitost života předloží cokoliv.

Esej „The Blood of the Earth, or Pulp Nonfiction“ ukazuje v ostrém světle, jak moc se progresivní narativ rozchází se současnou realitou. Ústřední Greerův argument zní, že soudobý svět má více společného s populárními klišé fantasy literatury než moderním pojetím pokroku. Podobnosti, jež Greer mezi naším světem a šestákovou literaturou nachází, jsou skutečně pozoruhodné. V obou například nalezneme rozsáhlé, avšak upadající říše, dekadentní aristokraty, kteří ve svých vysokých věžích provozují magii (jež v našem světě nabývá podoby propagandistických inkantací reklamy nebo vytváření bezbřehého imaginárního bohatství bankéři).

Velice palčivou kritiku od Greera schytávají také **environmentalisté**, kteří ani zdaleka nežijí v souladu se svým údajným přesvědčením: podle něj celé své věci spíše škodí, jelikož svými činy demonstrují vnitřní nevěru ve své zásady. Autor zde má dostatečně pevnou půdu pod nohama, podle svých zásad totiž žije jako málokdo. Využívá nízkoemisní způsoby přepravy: jelikož žije lokálně, většinu svých cest zvládne obejít po svých a nikdy nevlastnil řidičský průkaz. Trvá na tom, že bychom neměli brát vážně žádné výzvy k omezení spotřeby energie, „dokud a pokud jejich původce sám neomezil vlastní spotřebu, ideálně přijetím právě těch

opatření, k nimž vyzývá ostatní“. Dodává, že to není jenom věc principu: vyzdvihuje též pragmatismus takového přístupu, protože každé efektivní hnutí za změnu společnosti začíná na individuální úrovni. Greer pak zdůrazňuje, že zásadně nedoporučuje nic, co by sám nevyzkoušel.

Lidé žijící způsobem, který přispívá ke zhoršení ekologické krize, jíž jsou údajně tolik znepokojeni, podle Greera často nacházejí pro své pokrytectví racionalizaci v duchu „nemám v tom žádnou možnost volby“. I zde Američan předkládá oblibu konspiračních teorií jako jeden z projevů tohoto způsobu uvažování. **Pokud jste přesvědčen, že za všechny nitky tahají nějaké všemocné elity, snadno sám sebe přesvědčíte i o vlastní bezmoci cokoliv změnit.** Totéž platí také o všemožném apokalyptickém fantazírování: jestliže je konec světa za dveřmi, na nějakém aktivismu nesejde ani za mák. Podobně se stalo celkem běžným tvrdit, že společnost stojí na prahu zásadního technologického průlomu nebo duchovního přerodu, jež vyřeší všechny naše problémy. Tvrzení tohoto typu jsou tím přitažlivější, čím obtížněji je lze prokázat nebo vyvrátit.

Esej „Pornography of Political Fear“ (Pornografie strachu v politice) původně vydaná v roce 2009 s mrazivou předvídavostí popisuje tendence amerického politického diskurzu, podle Greera v poslední době na vzestupu, kdy se ostatní stávají množinou výhradně oněch postojů a pohnutek, jež jim zrovna připisujete. Greer se zamýšlí nad smrštěí přehnané rétoriky, namířené proti prezidentu Bushovi, kdy se svého času bez jakéhokoliv důkazu rozšířilo nařčení, že G. W. Bush plánuje prodloužit svůj prezidentský mandát na neurčito, internovat opozici v koncentračních táborech a vůbec všemožně znásilnit americké normy a hodnoty. Doplnuje to připomínkou, jak i odpůrci prezidenta Clintona šířili podobně absurdní tvrzení o jeho domnělých záměrech, které se ukázaly podobně neopodstatněné. Greer vidí smysl podobných tendencí ve vytváření kulturně přijímané příležitosti popustit uzdu „zapovězené rozkoši bezbřehé nenávisti“. Varuje, že jakmile pozvedneme toto politické strašení na úroveň přijatelného diskurzu, ocitáme se na cestě k totalitářství.

Greer prokazuje bystré oko pro nacházení spojitostí mezi věcmi zdánlivě nesouvisejícími, což ukazuje ve výstižně nazvané eseji „Pepperspraying the Future“ (S pepřákem na budoucnost). Ta se zamýšlí nad podstatou trojice zdánlivě nesouvisejících událostí z konce roku 2011: nakupující ve výprodejích po americkém Dni díkůvzdání, který proti ostatním nakupujícím použil pepřový sprej, aby se dostal ke zboží jako první, absurdně nerealistické zhodnocení amerických energetických výhledů jistým politikem a cynické vyjádření kanadského ministra ohledně závazku jeho země Kjótskému protokolu proti změnám klimatu. Ty podle autora spojuje „postoj, který bychom mohli nazvat vírou nebo dokonce náboženstvím, podle něhož je okamžité uspokojení hladu po hmotných statcích to jediné, na čem skutečně záleží“. Ve všech případech někdo ledabyly odbíjí jakékoliv překážky stojící v cestě zachování bezbřehé spotřeby, ať už jde o další nakupující, přírodní zákony nebo blaho budoucích kanadských obyvatel.

„Refusing the Call: A Tale Rewritten“ (Oslyšet volání: Znovu napsaný příběh) v celé kráse ukazuje Greerovo nadání využít beletrie k převrácení přijímaných narativů naruby. Ať už si pohrává se zavedenými pravidly techno-thrillerů, když nechává Američany taky jednou

prohrát (ve svém napínavém politickém románu *Twilight's Last Gleaming*, který vypravěčsky výborně funguje) nebo předložením spekulativní fikce, jež vylučuje možnost mezihvězdných cest (ve svém ohromujícím *Star's Reach*), vyžívá se Greer ve sprádání vyprávění, která boří zavedená klišé a staví problémy naší doby do nového, vzrušujícího světla. Krom jiného najdete také alternativní podobu **Tolkienovy** trilogie *Pán Prstenů*, satiru neschopnosti naší společnosti postavit se krizi čelem. Odehrává se ve světě, kde Frodo Pytlík odmítl své poslání zničit Prsten a Sauron úspěšně pokračuje ve svém dobývání Středozemě, zatímco se Frodo propadá do hlubin psychického kolapsu. Paralely s mentálním rozpoložením dnešní vyspělé společnosti se přímo nabízejí.

Jednou z otázek, jíž se Greer zabývá nejčastěji, je „jízdni řád“ očekávaného, dávno předpovídaného zhroucení průmyslové civilizace. Šalamounsky odpovídá, že ten ve skutečnosti už několik desetiletí probíhá. Úpadek společností, zdůrazňuje, je během na dlouhou trať; otázka staletí, nikoliv náhlá, dramatická událost. V eseji „The Onset of Catabolic Collapse“ (Nástup katabolického kolapsu) se Greer snaží přesně určit, kdy Amerika započala svůj postupný, nezvratný úpadek – prý to mělo být už v roce 1974. Právě tehdy se Spojené státy začaly z nenadání zbavovat svého těžkého průmyslu, rodinných farem i pracujících vrstev, ruku v ruce s likvidací svého nejdůležitějšího zbylého domácího naleziště přírodních zdrojů, aljašských ropných polí v oblasti North Slope.

„The Next Ten Billion Years“ (Příštích deset miliard let) demonstrovuje Greerovu zběhlost při fabulaci s nesmírně vzdálenými časovými horizonty. Načrtává zde obraz budoucích dějin lidského druhu, v nichž až škodolibě rozporuje dogma, že soudobé lidstvo představuje vrchol evoluce. Podle autora průmyslová civilizace nikde nedospěje k mezihvězdným cestám ani dalších svým vytyčeným velkolepým cílům a nakonec upadne jako všechny civilizace, jež přerostou základnu svých zdrojů. V posledku se ukáže být jen jednou se série mnoha tisíc civilizací, jež se v následujících deseti milionech let vypracují a odejdou. Lidé nakonec vyhynou a novým dominantním rozumným druhem na planetě se stanou vzdálení potomci mývalů. Greer dovádí své spekulativní dějiny až ke zničení Země Sluncem, po němž život začíná svou misi od píky jinde. Krásu tohoto textu hledejme v umném zasazení současné civilizace do jeho příslušné perspektivy nepatrného smítka na nesmírném plátně.

Závěrečná esej sbírky „The Time of the Seedbearers“ (Čas nositelů semínek) upírá zrak do budoucnosti podstatně méně vzdálené, do časů, kdy současný způsob života vymizí z živoucí paměti a ve světě se začne utvářet příští civilizační vlna. Greerovými nositeli semínek se mají stát lidé, kteří si vytknou za své poslání zachovat pro budoucnost největší počiny našeho věku a předat je dalším pokolením. Má-li cokoliv hodnotného přežít drsná deseti- a století, jež nás čekají; má-li být cokoliv, co za to stojí, zachráněno z trosk naší civilizace, čeká nás ještě hodně práce,“ píše Greer. Jednou z nejdůležitějších součástí tohoto úsilí bude i uchování našich příběhů a důležitých textů. Jak nádherně příznačné a vedené řízením štěstěny by bylo, kdyby si toto mimořádně erudované dílo našlo cestu mezi přeživší artefakty...

Recenze Franka Kaminskiho *Collapse Now and Avoid the Rush* by John Michael Greer vyšla na stránkách Resilience 29. května 2019.